

Mi is felszólítjuk papjainkat és híveinket tanulmányozzák – a plébániák és egyéb szervezetek s csoportok keretében – ezt a rendkívüli dokumentumot s tegyék magukévá azt a módot, ahogy megfontolásait vezeti. Erre vonatkozólag a következőket emelhetjük ki:

– mindenekelőtt figyeljük meg s Isten szavának fényében értékeljük ki a helyzetet valamint keressük, hogy milyen konkrét lépéseket, eszközöket alkalmazhat helyi egyházunk illetve közösségünk;

– az etikai megfontolás alapja legyen az ember személyi méltósága; ebben a szemléletben osztozhatnak a nem hívők is, akiket a teljes humanizmus gondolata éltet;

– a teológiai megfontolás fogja egybe az egész képet, az üdvtörténet, főként pedig az emberi haladás és az Isten országa dicsőségének előmozdítása között tapasztalható dinamikus feszültség szemszögéből.

Albert Houssiau

Az Egyesült Államok katolikus püspökeinek pásztorlevele

Az USA katolikus püspöki kara az 1986. november 13-i általános gyűlésen 225 igen szavazattal (9 nem ellenében) elfogadta a kb. két évi munkával előkészített pásztorlevél harmadik s végleges – 365 pontból álló – szövegét, amelynek a címe: "Gazdasági igazságosság mindenkinek. A katolikus szociális tanítás és az USA gazdasági élete". Az Osztrák Katolikus Szociális Akadémia (KSÖ) vezetőjének összefoglalását vettük át, kisebb rövidítésekkel.

Több szempontból figyelemre méltó ez a pásztorlevél. Mindenekelőtt új típusú kezdeményezést képvisel: egy helyi egyház szociális tanítását közli VI. Pál pápa "Octogesima adveniens" enciklikájának értelmében. Eszerint ugyanis a helyi katolikus egyházakra tartozik megállapítani, hogy milyen lépéseket kell megtenniük a társadalmi, gazdasági és politikai megújulás terén; – mindezt az illetékes püspökökkel való egységben s a többi keresztény testvérekkel valamint egyéb jóindulatú emberekkel folytatott párbeszéd alapján (4. p.).

Különösen jelentős ez a dokumentum az Egyház és a gazdasági élet erőterének szemszögéből. Ugyanis jól megalapozott kísérlet arra, hogy hogyan kell kidolgozni egy gazdaságetikát a keresztény hit alapján ipari társadalmunk számára.

Külön bizottságot szerveztek s egy irodát is felállítottak, hogy szorgalmazzák a pásztorlevél tanításának átültetését a gyakorlatba, valamint tanácsokkal láthassák el s kiértékelhessék a tanulmányozására illetve megvalósítására létesítendő programokat.

A pásztorlevél irányelvei

A kidolgozásban követték a katolikus szociális mozgalmakban ismert módszertani lépéseket: látni, ítélni, cselekedni.

Lelkipásztori üzenetet helyeztek a levél elejére, amelyben közlik, hogy milyen főbb indítékok játszottak közre az írás elkészítésében, s áttekintést nyújtanak a fontosabb tételekről.

Az első fejezet az első módszertani lépést követi. "Az Egyház és a USA gazdaságának jövője" címszó alatt az idők jeleit vizsgálja.

Az Egyesült Államok történelmének tükrében vázolja a jelen idők sürgős problémáit s figyelmeztet, hogy mindezt erkölcsileg kell kiértékelni. A dokumentum első pontja mindjárt leszögezi az egyik fontos alaptételt: A gazdasági élet erkölcsileg nem semleges terület.

Minden gazdasági elgondolásnak, amelyik emberi, erkölcsös és keresztény akar lenni három kérdésre kell megfelelnie: Mit nyújt a gazdasági élet az embernek? Mit okoz nekik? Miként vehetnek részt az egyes személyek a gazdasági élet alakításában? A gazdasági élet ugyanis emberi valóság: férfiak és nők együttműködése által jön létre, hogy kibontakoztassák és gondosan kormányozzák az Istentől teremtett világ egészét (1. p.).

A gazdasági tevékenység tehát hozzátartozik a természet értelmét kereső kérdésekhez, emlékeztet az emberi felelősségre; folyamat, amelyben az ember kiveszi részét s amelynek eredményei javára kell, hogy váljanak.

A második fejezet a második módszertani lépést valósítja meg: ítéletet alkot a gazdasági élet folyásáról. Figyelemre méltó, hogy a püspökök nem azokból a gazdaságot érintő kijelentésekből vezetik le elveiket, amelyek a Szentírásban itt-ott felmerülnek, hanem a hit lényegéből.

Ennek a fejezetnek a címe: "A gazdasági élet keresztény szemszögből". A teremtés és a választott nép, Izrael bibliai értelméből indul ki. Minden gazdasági tevékenység tehát a Teremtőtől kapott megbízatás és a társadalmi történés keretébe van beágyazva. Ez az út Jézus Krisztus drámájába s sorsába torkollik, aki követésére hív bennünket. Innét erednek azok a lényeges átértékelések, amelyeket a kereszténynek meg kell tennie a gazdasági élet adottságaira nézve, mint pl. a szegénység és gazdagság, a társadalom felépítése stb.

Ahhoz azonban, hogy a párbeszéd kialakulhasson az Egyházon kívülállókkal, etikai normákba kell átültetni a biblikus szemléletet. Az alapelvet a következőkben foglalhatjuk össze: Az igazságosság megköveteli, hogy részt vegyünk a társadalom életében.

A szociális igazságosság értelmében az emberek kötelezve vannak arra, hogy aktív és produktív módon vegyenek részt a közösség életében; a társadalom feladata pedig az, hogy megteremtse az ilyen részvételhez szükséges feltételeket (91. p.).

Ha abból indulunk ki, hogy az ember Isten képére van teremtve, érthető, hogy a részvétel az igazságosság tömör meghatározása; az aktív társadalmi részvételből való kizárás pedig – vagy annak akadályozása – az igazságosság lényeges csorbitása, sőt tárgyi igazságtalanság.

Ez a felfogás kézenfekvővé válik a gazdasági intézkedések fontossági sorrendjében:

a) *A legelső feladat, hogy kielégülést nyerjenek a szegények alapszükségei.*

b) *Igen fontos, hogy biztosítsuk azoknak aktív részvételét, akik jelenleg ki vannak zárva a gazdasági életből, vagy helyzetük sérelmes.*

c) *A tőke, tehetség és emberi energia befektetéseknél különösen azok javát kell célozni, akik szegények vagy gazdaságilag bizonytalan helyzetben vannak.*

d) *A gazdaság- és társadalompolitikát, valamint a munka világának megszervezését aszerint kell megítélni, hogy mennyiben mozdítja elő a családok jólétét és szilárdságát (uo.).*

A harmadik fejezet a gazdaságpolitika ezen fontossági sorrendjét alkalmazza az amerikai gazdasági élet négy problémájára, mégpedig a három módszertani lépéssel: látni, ítélni és gyakorlati intézkedéseket kidolgozni:

a) foglalkoztatás és munkanélküliség,

b) szegénység az USA-ban,

c) táplálkozás és mezőgazdaság,

d) az Egyesült Államok szerepe a világgazdaságban és nemzetközi kötelezettségei.

A negyedik fejezet a cselekvésre vonatkozik s két csoporthoz szól:

Minden amerikai állampolgárt sürget a felszólítás: "Új amerikai kísérlet: társi életforma mindenki javára." Ez a felszólítás az amerikaiak pionír (úttörő) hagyományára nyúl vissza, mivel korunk problémáinak megoldása hasonló lélekületet követel meg. Az üzemeknek és iparágaknak, a helyi és országos közegeknek, a nemzeti és nemzetközi intézményeknek együttesen be kell vetni minden erejüket abba, hogy az egyre szövevényesebb problémákkal szembenézhessenek.

A másik sor felszólítás magának az Egyháznak szól. Elsősorban neki kell – saját soraiban – megvalósítania az igazságosság követelményeit s tagjainál odahatni, hogy tudatosuljon bennük keresztény felelősségük a gazdasági és politikai életben. Meg kell tehát szüntetni a hit és mindennapi élet végzetes szétválasztását s kötelezettséget kell vállalni a közösségért; ez lényeges hivatás a keresztényeknél. Ezenfelül azonban józanul és tárgyilagosan kell vizsgálniuk az Egyháznak – mint intézménynek – a lehetőségeit és problémáit; vannak pl., akik nála vállalnak munkát, sokat tehet a közjó érdekében stb. A jelen dokumentum

hitelessége érdekében is lényeges lesz, vajon a hívek tesznek-e valamit ezen a téren.

A pásztorlevél kicsengése az Isten országára utal: "Elkötelezettség a szeretet és igazságosság országáért". A keresztények gazdasági és politikai elkötelezettsége ugyanis nagyobb összefüggések szemmeltartását követeli meg. Ezekből meríti indítékait és irányelveit.

A keresztény névhez méltó elkötelezettség mércéje az elsődleges odafordulás a szegényekhez.

A szegények iránti megkülönböztetett elkötelezettség nem reklám, nem is felszólítás arra, hogy egyik osztály harcoljon a másik ellen. Ez a felhívás annak a megállapítása, hogy a szegények nélkülözései és a hatalomból való kizártsága sebek az egész társadalom számára. Szenvedéseik mértéke mérce, hogy mily távol esünk még az igazi emberi közösségtől. Ezeket a sebeket csak a nagyobb szolidaritás gyógyíthatja, amelyet mi velük szemben vállalunk, illetve amit ők maguk egymás között kialakítanak (88. p.).

Alois Riedlsperger